प्रस्थाप्य पुष्करं राजा वित्तवन्तमनामयं । प्रविवेश पुरीं श्रीमानत्यर्थमुपशोभितां । १०६०
प्रविश्य सान्त्वयामास पौरांश्च निषधाधिपः । पौरजानपदाश्चापि सम्प्रहृष्टतनूरुहाः ।
ऊचुः प्राञ्जलयः सर्व्वे सामात्यप्रमुखा जनाः । अद्य स्म निर्वृता राजन् पुरे जनपदेऽपि च । उपासितुं पुनः प्राप्ता देवा इव शतक्रतुं ।
इति श्रीमहाभारते आरण्यपर्व्वणि नलोपाख्यानपर्व्वणि पुष्कराश्वासने अष्टसप्ततोऽध्यायः ॥ ७८ ॥
॥ बृहदश्व उवाच ॥ प्रशान्ते तु पुरे हृष्टे सम्प्रवृत्ते महोत्सवे । महत्या सेनया राजा दमयन्तीमुपानयत् ।
दमयन्तीमपि पिता सत्कृत्य परवीरहा । प्रास्थापयदमेयात्मा भीमो भीमपराक्रमः ।
आगतायान्तु वैदर्भ्यां सपुत्रायां नलो नृपः । वर्त्तयामास मुदितो देवराडिव नन्दने । १०६५
ततः प्रकाशतां यातो जम्बुद्वीपे रराज सः । पुनः शशास तद्राज्यं प्रत्याहृत्य महायशाः ।
इजे च विविधैर्य्यज्ञैर्व्विधिवच्चाप्तदक्षिणैः । तथा त्वमपि राजेन्द्र ससुहृद्द्रक्ष्यसेऽचिरात् ।
दुःखमेतादृशं प्राप्तो नलः परपुरञ्जयः । देवनेन नरश्रेष्ठ सभार्य्यो भरतर्षभ ।
एकाकिनैव सुमहन्नलेन पृथिवीपते । दुःखमासादितं घोरं प्राप्तश्चाभ्युदयः पुनः ।
त्वं पुनर्भ्रातृसहितः कृष्णया चैव पाण्डव । रमसेऽस्मिन्महारण्ये धर्म्ममेवानुचिन्तयन् । १०७०
ब्राह्मणैश्च महाभागैर्व्वेदवेदाङ्गपारगैः । नित्यमन्वास्यसे राजंस्तत्र का परिदेवना ।
कर्क्कोटकस्य नागस्य दमयन्त्या नलस्य च । ऋतुपर्णस्य राजर्षेः कीर्त्तनं कलिनाशनं ।
इतिहासमिमं चापि कलिनाशनमच्युत । शक्यमाश्वसितुं श्रुत्वा त्वद्विधेन विशाम्पते ।
अस्थिरत्वञ्च सञ्चिन्त्य पुरुषार्थस्य नित्यदा । तस्योदये व्यये चापि न चिन्तयितुमर्हसि ।
श्रुत्वेतिहासं नृपते समाश्वसिहि माशुच । व्यसने त्वं महाराज नविषीदितुमर्हसि । १०७५
विषमावस्थिते दैवे पौरुषेऽफलतां गते । विषादयन्ति नात्मानं सत्त्वापश्रयिणो नराः ।
ये चेदं कथयिष्यन्ति नलस्य चरितं महत् । श्रोष्यन्ति चाप्यभीक्ष्णं वै नालक्ष्मीस्तान् भजिष्यति ।
अर्थास्तस्योपपत्स्यन्ते धन्यतां च गमिष्यति । इतिहासमिमं श्रुत्वा पुराणं शश्वदुत्तमं ।
पुत्रान् पौत्रान् पशूंश्चापि लभते नृषु चाग्र्यतां । सारोग्यः प्रीतिमांश्चैव भविष्यति न संशयः ।
भयात्त्रस्यसि यच्च त्वमाकृयिष्यसि मां पुनः । अक्षस्य इति तत्तेऽहं नाशयिष्यामि पार्थिव । १०८०
वेदाक्षहृदयं कृत्स्नमहं सत्यपराक्रम । उपपद्यस्व कौन्तेय प्रसन्नोऽहं ब्रवीमि ते ।
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ ततो हृष्टमना राजा बृहदश्वमुवाच ह । भगवन्नक्षहृदयं ज्ञातुमिच्छामि तत्त्वतः ।
ततोऽक्षहृदयं प्रादात् पाण्डवाय महात्मने । दत्त्वा चाश्वशिरोऽगच्छदुपस्प्रष्टुं महातपाः ।
बृहदश्वे गते पार्थमश्रौषीत् सव्यसाचिनं । वर्त्तमानं तपस्युग्रे वायुभक्ष्यं मनीषिणं ।
ब्राह्मणेभ्यस्तपस्विभ्यः सम्पतद्भ्यस्ततस्ततः । तीर्थेभ्यो वनेभ्यश्च समेतेभ्यो दृढव्रतः । १०८५
इति पार्थो महाबाहुर्दुरापं तप आस्थितः । न तथा दृष्टपूर्व्वोऽन्यः कश्चिदुग्रतपा इति ।
यथा धनञ्जयः पार्थस्तपस्वी नियतव्रतः । मुनिरेकचरः श्रीमान् धर्म्मो विग्रहवानिव ।